

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 53/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Gabrielou Novákovou, advokátkou, A. H. Škultétyho 5, Veľký Krtíš, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 198/2022 a jeho rozsudku z 28. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. septembra 2022 v znení jej doplnenia doručeného 23. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 198/2022 z 28. júna 2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom z 31. marca 2020 ako otec maloletých detí domáhal, aby okresný súd uložil matke maloletých detí informačnú povinnosť špecifikovanú v predmetnom návrhu. Zároveň žiadal, aby súd nariadil neodkladné opatrenie totožného znenia. Uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 22 P 58/2020-8 zo 14. apríla 2020 okresný súd vylúčil časť návrhu otca týkajúcu sa nariadenia neodkladného opatrenia na samostatné konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 22 P 61/2020.

3. Uznesením okresného súdu č. k. 22 P 61/2020 z 15. mája 2020 súd návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhal uloženia informačnej povinnosti, zamietol. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 4. júna 2020.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 22 P 58/2020 z 25. februára 2022 rozhodol o návrhu sťažovateľa na uloženie informačnej povinnosti tak, že (I) návrh otca zamietol a (II) žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

5. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že (I) rozsudok okresného súdu potvrdil a (II) žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutému uzneseniu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej dôvodí v dvoch argumentačných okruhoch, a to vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a vo vzťahu k porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru.

7. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ uvádza:

- a) na zamietnutie návrhu nestačí len tá skutočnosť, že matka mu po podaní návrhu na uloženie informačnej povinnosti podľa § 24 ods. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) začala zasielať strohé informácie, a tým si plnila svoju povinnosť. Je nutné posúdiť aj obsah poskytovaných informácií, a to najmä v prípade, keď dochádza k zákazu styku bez obmedzenia rodičovských práv;
- b) právny záver všeobecných súdov je arbitrárny a ničím neodôvodnený, pretože odôvodnenie ich rozhodnutí neodzrkadľuje skutkový stav veci a podstatným spôsobom skresľuje výsledky vykonaného dokazovania;
- c) odvolací súd ho degraduje a pokladá za osobu, ktorá ako jediná môže za vzniknutý stav a nezaobera sa tým, že sa v podmienke osvedčil, vedie riadny a usporiadaný život a platí načas výživné. V kontexte rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorým argumentuje, uvádza, že všeobecné súdy nesprávne vyhodnotili názor maloletých detí.

8. S poukazom na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 414/2021-58 z 2. júna 2022, judikaturu ESLP a Ústavného súdu Českej republiky sťažovateľ namieta aj porušenie základného práva čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy a práva čl. 8 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým tento potvrdil

rozsudok okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa ako otca maloletých detí na uloženie informačnej povinnosti (matke maloletých detí) špecifikovanej v predmetnom návrhu. K porušeniu práva na spravodlivý proces malo dôjsť arbitrárnosťou a nedostatočným odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže a ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

11. Ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľom na ochranu ich práv, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľa namietajú, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú má právomoc ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpali všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojich základných práv alebo slobôd a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

12. Ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma [napr. § 421 ods. 2 a § 422 Civilného sporového

poriadku (ďalej len „CSP“) a § 76 Civilného mimosporového poriadku]. Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa (m. m. IV. ÚS 531/2021).

13. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ považuje odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu za arbitrárne a nedostačujúce z hľadiska jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, keďže podľa jeho názoru sa krajský súd adekvátne nevysporiadal s jeho argumentáciou a skresľuje výsledky vykonaného dokazovania.

14. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoj názor (napr. I. ÚS 491/2022), v zmysle ktorého ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Medzi čiastkové práva tvoriace právo na spravodlivý proces patria aj právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia a zákaz svojvoľného (arbitrárneho) postupu súdu.

15. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľom predostretá argumentácia vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého rozhodnutia korešponduje s dovolacím dôvodom (môže ísť a okrem výnimočných prípadov aj pôjde o dovolací dôvod) zakotveným v § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti ústavným súdom v situácii, keď sťažovateľ nevyužil prostriedok ochrany svojich práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, teda nepodal dovolanie, resp. ani netvrdil, že by ho podal, resp. tvrdil, že nie je prípustné, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 562/2017).

17. Pretože sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti ani netvrdil, že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde. V nadväznosti na už uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru:

18. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľ s poukazom na judikatúru ESLP a ústavného súdu (pozri bod 8 tohto uznesenia, pozn.) v ústavnej sťažnosti uvádza, že k ich porušeniu došlo konaním všeobecných súdov.

19. Bez potreby bližších doktrinálnych záverov k označeným právam sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti chýba konzistentná argumentácia, z ktorej by sa dalo vyvodit', ako napadnutý rozsudok krajského súdu porušuje označené práva sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru. Aj napriek právnomu zastúpeniu ústavná sťažnosť obsahuje minimálnu ústavnoprávnu argumentáciu. Sťažovateľ nešpecifikuje žiadnu námietku o tom, akým konkrétnym konaním došlo práve v okolnostiach predbežne prerokovanej veci k porušeniu ním označených práv. Ústavný súd považuje za žiaduce dať do pozornosti, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je kritériom klasifikačným, nie kvalitatívnym. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľa, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti (m. m. III. ÚS 463/2018). Ústavný súd stabilne judikuje, že ústavná sťažnosť na porušenie základných práv nemôže byť naformulovaná nedostatočne a neurčito a vytvárať tak priestor pre dohady a dedukcie (m. m. III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, I. ÚS 291/2017, IV. ÚS 91/2018). V zmysle konštantnej judikatúry pritom nepostačuje akékoľvek odôvodnenie návrhu na začatie konania. Návrh na začatie konania pred ústavným súdom musí byť odôvodnený kvalifikovane, t. j. musí obsahovať odôvodnenie, ktoré spĺňa ústavnoprávne požiadavky (m. m. PL. ÚS 9/2012, PL. ÚS 1/2014, PL. ÚS 7/2014 a i., I. ÚS 478/2022). Ústavná sťažnosť je podľa názoru ústavného súdu v tejto časti len poukazom na všeobecné východiská, ktoré neboli žiadnym spôsobom premietnuté do konkrétnych námietok vzťahujúcich sa na okolnosti predbežne prerokovanej veci sťažovateľa. Absencia kvalifikovaného odôvodnenia tak predstavuje nedostatok, ktorý bráni ústavnému súdu považovať ústavnú sťažnosť v tomto rozsahu (bod III.2 tohto uznesenia, pozn.) za dostatočne odôvodnenú.

20. Podľa názoru ústavného súdu za danej situácie neprichádzala do úvahy ani výzva na odstránenie týchto nedostatkov návrhu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vzhľadom na ich kľúčovú povahu. Označené ustanovenie zákona totiž slúži na odstraňovanie najmä formálnych nedostatkov návrhu, nie však jeho samotnej podstaty (m. m. I. ÚS 155/2019).

21. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že označené nedostatky zákonom predpísaných náležitostí nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na perfektnosť základných náležitostí návrhu slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom (m. m. II. ÚS 102/2019, II. ÚS 576/2020).

22. Keďže predmetná ústavná sťažnosť v predloženej podobe neobsahuje náležitosti, ktoré na uplatnenie právomoci ústavného súdu ustanovujú ústava a zákon o ústavnom súde, a to relevantné odôvodnenie ako východiskový rámec ústavnej sťažnosti obsahovo korešpondujúci s návrhom na rozhodnutie vo veci samej, ústavný súd ju odmietol pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

23. Sťažovateľ v rámci časti ústavnej sťažnosti označenej ako návrh na rozhodnutie vo veci samej konštatoval, aby ústavný súd „rozhodol o dočasnom opatrení“. Sťažovateľ však okrem tohto konštatovania neuviedol nič, čím by návrh na rozhodnutie o dočasnom opatrení špecifikoval, t. j. neformuloval ani petit, ani jeho odôvodnenie, v nadväznosti na čo ústavný súd nemal o čom (na základe čoho, pozn.) rozhodovať. Predmetnú časť ústavnej sťažnosti tak ústavný súd považoval len za súčasť ostatnej argumentácie sťažovateľa. Ústavný súd k predmetnej skutočnosti

pre komplexnosť uvádza, že v rámci všeobecných náležitostí podania (§ 39 zákona o ústavnom súde) má riadny návrh ohľadom dočasného opatrenia obsahovať aj uvedenie, „čo sa ním sleduje“. Táto náležitosť by v prípade návrhu na rozhodnutie o dočasnom opatrení mala zahŕňať dostatočne presné a určité vymedzenie petitu najmä z hľadiska náležitého označenia rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu orgánu verejnej moci, ktorého sa má rozhodnutie ústavného súdu týkať. V prípade dočasného opatrenia musí byť súčasťou petitu aj vymedzenie jeho obsahu, ktorého sa sťažovateľ domáha (*Macejková I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kol. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 977, marg. č. 2*).

24. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu